

KROONIKA

Tartu Ülikooli muuseumi 2023. aasta aruanne

JAANIKA ANDERSON

Tartu Ülikooli muuseumile (TÜM) oli 2023. aasta edukas. Kasvas nii külastatavus (joonis 1) kui ka omatulu (joonis 3). Tegevuskavas ette nähtu teostati plaanipäraselt tänu edukatele rahataotlustele, ehkki aastaplaanis ei osatud ette näha nii suurt kaupade ja teenuste kalinemist. Muuseumisse jõudis u 56 000 inimest, kuigi vähenes haridustegevuses osalejate hulk (joonis 4).

Töökeskkonna parandamiseks remonditi toomkiriku kontorikorrust, kütte- ja elektrisüsteemi ning vahetati parkett.

Näitused toimusid kõikide muuseumi majade näitusepindadel. Aasta alguses valmis toomkiriku seitsmendal korrusel püsinäituse uuendus „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“. Ajutiste näituste saalis lõppes jaanuaris Eesti Tervisemuuseumi loodud vaimsele tervisele pühendatud näitus „Palju õnne?!“, millele järgnes Krista Piirimäe kureeritud näitus „Pariisi taeva all II“. Mais eksponeeriti Tartu kultuuripealinna aasta raames projekti „Elu-päästja“ esimese etapi tulemusena Tartu Kivilinna kooli laste tehtud

fantaasiatööde näitust. Novembris avati toomkirikus aastanäitus „Kunst või teadus“.

Kunstimuuseumis lõppes mais maailma erinevatest kultuuridest pärit esemeid tutvustav näitus „Iidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad“. Seejärel avati TÜ teadlaste ja õppejõudude loomingut tutvustav näitus „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“ ning novembris avati aastanäituse „Kunst või teadus“ osanäitus „Maastikumaali geoloogia“.

Mais avati tähetorni aias suvenäitus „Päike, meie oma täht“ ja oktoobris tähetorni ees astrofotokonkursi võidutööde näitus.

Muuseumi kogudes oli 2023. aasta lõpu seisuga 230 969 museaali. Riikliku pärandi viieaastane digiteerimisprojekt lõppes 2023. aastaga. Oluline osa kogudega seotud tööst tulenes Lossi 25 teise korruse remondist: ajutisse hoidlasse (osa ajutiste näituste saalist) koliti kogu kasutusel olev museaalne mööbel ning osa avakogust (kokku u 1000 eset, 10 000 arhiiv- ja käsiraamatukogu objekti ja lisaks 72 000 epidiaskoobi slaidi). Riiulitega sisustati lisahoidlapind Lossi 3, kuhu koliti museaalid, mida remondi järel ei saanud enam toomkirikus hoiustada. Kogude puhastamine ning tagasikolimine toomkiriku teisele korrusele toimus alates septembrist.

Muuseumi peamine uurimisteema 2023. aastal oli seotud koostööprojektiga „Kunst või teadus“, milles olid meie partnerid Eesti Kunstimuuseum ja Eesti Kunstiakadeemia.

Detsembris ilmus väljaande „Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi“ 51. aastakäik alapealkirjaga „Kunst või teadus?“. Muuseumi aastakonverents toimus 6. detsembril teemal „Teaduskollektsioon – muuseumile, teadlasele, ühiskonnale?“, mis keskendus eritiübilistele teaduskogudele ning nende kujunemisele ja rollile eri aegadel.

Meeskonna ühtsuse nimel ja koostegemise rõõmust tehti sügisel väljasõit Mulgi elamuskeskusesse, peeti jõulupidu, lasti vastlaliugu, viidi läbi aastakoosolek koos meeskonnakoolitusega A. Le Coqi muuseumis.

2023. aasta tõi kaasa ka muutusi TÜ muuseumi personalis. Haridusosakonda lisandus kaks uut töötajat, kuna üks töötaja siirdus vahetussemestriks Groningeni ülikooli ja kaks töötajat lahkusid töölt. Kommunikatsiooniosakonnaga liitus turundusspetsialist ja vahetus kommunikatsioonispetsialist. Septembris võeti tööle tähetorni pro-

jektijuht, kes lahkus töölt detsembris. Muuseumi töös osales 12 praktikanti (1072 tegevustundi) ja üks vabatahtlik (120 tundi).

- Muuseumi kolleegipreemia Aasta Tullio pälvis kuraator Ken Ird.
- TÜ Sihtasutuse Karl Laaguse nimelise mälestusstipendiumi pälvis samuti kuraator Ken Ird.
- Eesti Muuseumiühingu eriauhinna Terav Pliiats pälvis Mariann Raisma.
- Muuseumide aastaauhinna laureaat konserveerimistöö kategoorias oli projekt „Õppetahvlite uus elu“, teostajad Anne Arus, Virge Lell, Kristiina Ribelus, Maris Tuuling, Tiina Vint.
- Muuseumide aastaauhinna nominent kogude arendamistöö kategoorias oli „Nüüdisaegne vaade tänapäeva füüsika algusaega“, teostajad Anne Arus, Ken Ird, Lea Leppik, Tanel Nõmmik, Kärt Soieva, Maris Tuuling.

Soovime tänada meie koostööpartnereid. Muuseum sai lisaks ülikoolile toetust Kultuuriministeriumilt, Muinsuskaitseametilt, Tartu Linnavalitsuselt, Eesti Kultuurkapitalilt, Keskkonnainvesteeringute Keskuselt, Sihtasutuselt Eesti Teadusagentuur, Haridus- ja Teadusministeriumilt.

Muuseum arvudes 2023. aastal

Personal

31. detsembri seisuga	2023	2022	2021	2020
Töötajaid / täidetud ametikohti	35/28,5	35/26,9	37/27,8	39/28,15

Muuseumikogu suurus

31. detsembri seisuga	2023	2022	2021	2020
Museumialide arv	230 969	223 280	194 784	165 269

Eelarve (allikas TÜ rahandusosakond)

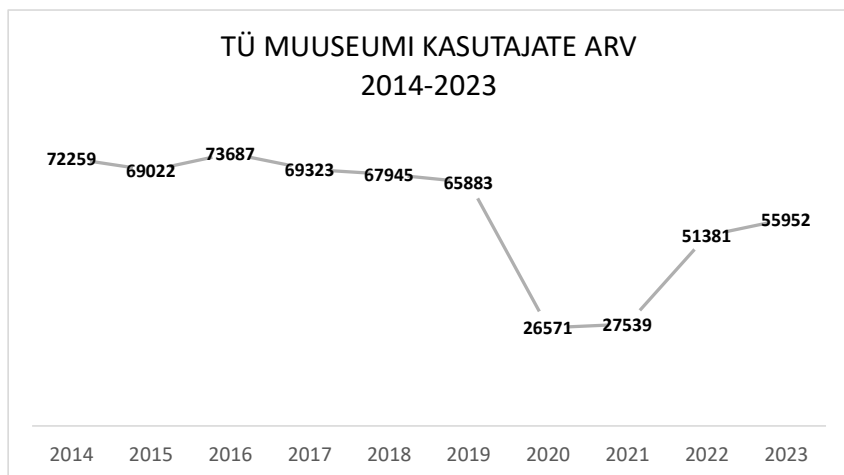
Tulu	2023	2022	2021	2020
KOKKU	1 938 189	1 450 860	1 241 370	1 272 387
Rahastus üldfondist	1 093 593	867 740	797 856	778 566
Teadustegevus	130 997	106 224	66 824	35 555
Renditulu, piletite ja suveniiride müük	235 098	189 041	115 782	125 705

Tulud õppetegevusest	49 841	12 995	16 866	40 185
Muud toetused (sh Tartu 2024)	428 660	274 863	244 043	193 376
Asutuse arengufond	2 550	5 746	7 360	6 052

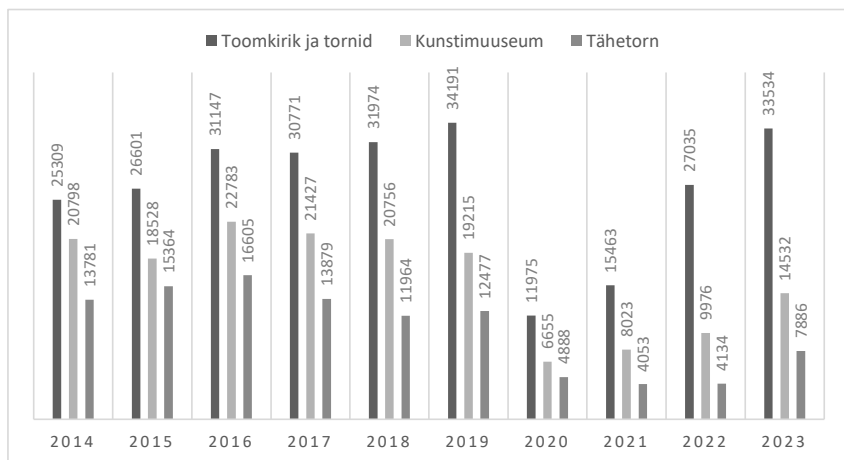
Kulu	2023	2022	2021	2020
KOKKU	1 848 904	1 414 790	1 204 419	1 121 955
Tööjõukulud	884 534	736 845	639 776	634 801
Ruumide kulu	397 737	350 307	310 380	271 714
Kantselei- ja majanduskulu	265 528	228 628	178 485	165 770
Koolitus- ja lähetuskulud	22 699	32 703	5 297	1 627
Sisse ostetud õppe- ja teadustöö	5 766	4 919	2 213	760
IT-kulud	23 637	10 644	29269	7 368
Transpordikulud	9 735	6 115	3 189	2 500
Külastuste vastuvõtt ja erisoodustused	28 158	17 590	7 337	7 233
Investeeringud põhivarasse	181 980	155	0	15516
Muud tegevuskulud	1 077	1 238	8 947	5 311
Kesksete kulude katmise eraldis	28 055	25 647	19 525	19 997

Projektitoetuste laekumine 2023. aastal

- 26 000 eurot Haridus- ja Noorteamet, Erasmus+ programm õpirändeks
- 69 000 eurot Kultuuriministeriumi tegevustoetus
- 41 360 eurot SA Tartu 2024 projektideks
- 174 500 eurot Tartu linna eelarvest valgustusprojektiks
- 112 500 eurot Tartu linna eelarvest valgustusprojektiks
- 10 000 eurot Tartu linna eelarvest tähetorni tegevusteks
- 4000 eurot Tartu linna projekt, ürituseks
- 8000 eurot Eesti Kultuurkapital, näitustegevusteks
- 7500 eurot Eesti Teadusagentuur, teaduse populariseerimiseks
- 45 500 eurot Haridus- ja Teadusministerium, teaduskogude säilitamiseks

Joonis 1. Tartu Ülikooli muuseumi kasutajate arv 2014–2023.

Joonis 2. TÜ muuseumi kasutajaid majade kaupa 2014–2023.

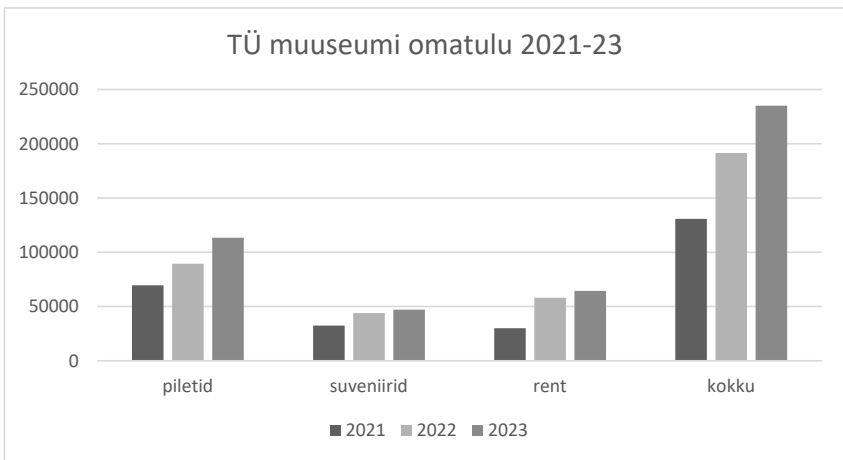
Külastajad

Kokku külastas muuseumi 55 952 inimest, neist 6825 olid haridusprorammides osalejad, 39 116 piletiga külastajad ja 9911 rendiüritustel osalejad. Võrreldes 2022. aastaga külastatavus kasvas, kuid ei jõudnud veel koroonaeelsele tasemele. Kasvas ka välituristide arv. 2023. aastal käis neid muuseumis kokku 15 841 (2022. a 9898), kõige enam Soomest, Lätist ja Saksamaalt. Endiselt tunneme puudust turismigruppidest.

2023. aasta aprillis tuli kasutusele muuseumikaart, millega käis üheksa kuu jooksul muuseumis 819 inimest.

Toomkiriku muuseumialasse ja tornidesse tehti 2023. aastal kokku 33 534 külastust (2022. a 27 035), peamiselt suvekuudel. Kunstimuuseumi, ajaloolist keemiaauditooriumi, aulat ja kartserit külastati kokku 14 532 korda (2022. a 9979) ja Tartu tähetorni 7886 külastajat (2022. a 4134).

Muuseumi omatulu

Joonis 3. TÜMi omatulu: piletid, suveniirid ja renditulu 2014–2023.

Näitused

Toomkirik

Alates 27.01.2023 „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“. Püsinäituse uuendus. Kuraatorid: Lea Leppik, Kärt Soieva, projektijuht Ken Ird.

23.02.–08.04.2023 „Pariisi taeva all II“. Näitus andis ülevaate kunstnik Aleksander Vardi (1901–83) üle kuuekümne aasta kestnud loometeest. Kuraator Krista Piirimäe.

11.07.–30.09.2023 Näitus Tartu Kivilinna kooliga läbi viidud „Elupäästja“ projektinädala töödest. Näitusel sai tutvuda Tartu Kivilinna kooli õpilaste loodud 12 fantaasiateosega. Projektis „Elupäästja“

- viis muuseum Tartu Kivilinna kooli õpilastega läbi projektinädala, mille käigus koguti teadmisi geneetika kohta. Saadud teadmistele anti muuseumis toimunud töötubade käigus kunstnik Valdek Lauri juhendamisel kunstiline vorm. Loodud teosed peegeldasid projektinädala käigus nähtut ja kogetut. Koostaja Karolina Kalda.
- 17.11.2023–19.05.2024 aastanäitus „Kunst või teadus“. Tartu Ülikooli muuseumi, Eesti Kunstimuuseumi ja Eesti Kunstiakadeemia koostöönäitus võttis põhjalikumalt vaatluse alla kunsti ja teaduse suhete ajaloo Eestis. Tähelepanu keskmes oli loodus- ja meditsiiniteaduste visualiseerimine 19. sajandil ja 20. sajandi alguses. Kuraatorid: Jaanika Anderson, Linda Kaljundi, Kadi Polli, Kristiina Tiideberg, Ken Ird.
- 08.07.–01.10.2023 heliinstallatsioon „Aja kaja“ toomkiriku varemete vahel. Helikunstnik Patrick Tubin McGinley, tehniline lahendus Martin Rästa (Baas), projektijuhid Kadri Asmer, Mariann Raisma.
- 16.05.–01.10.2023 Toome teaduslinn. Neljandat aastat järjest avati Toomemäel teaduslinn, kus kümne teaduslinna hoone abil sai tutvuda eri teadusharude saavutustega.

Kunstimuuseum

- Kuni maikuuni 2023 sai külastada 2022. aastal avatud näitust „Iidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad“. Kuraatorid Terje Lõbu ja Külli Valk.
- 21.06.–28.10.2023 „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“. Suvenäitus tõi kokku kaheksa TÜ teadlase ja õppejõu kunstiharratuse. Näitusel osalesid Endla Lõhkivi, Ene Ustav, Imbi Traat, Inna Rebane, Jaak Kikas, Lemme Haldre, Tiina Kraav ja Tõnu Esko. Kuraatorid Ingrid Sakh, Maris Tuuling.
- 17.11.2023–17.02.2024 „Kunst või teadus. Maastikumaali geoloogia“. Kuraatorid Kadi Polli, Kristiina Tiideberg.

Tähetorn

- 20.05.2023–17.05.2024 „Päike, meie oma täht“ (tähetorni hoovis). Näitus jälgis arusaamade muutumist Päikesega kohta ning seda, kuidas on kogutud teadmisi Päikesest ja kuidas sellesse on panustanud Tartu tähetorniga seotud teadlased. Koostajad Lea Lepik, Kaarel Nõmmela, Kärt Soieva.

28.10.2023–31.12.2024 Tartu tähetorni astrofotokonkursi võidutööde näitus (tähetorni ees). 2023. aasta astrofotokonkurss toimus kuues kategoorias (Kuu, süvataevas, linna astrofotograafia, Päikesesüsteem, tähistaevas ja atmosfäärinähtused), näitusele pandi iga kategooria kolm paremat tööd. Konkursi žürii: Jaak Kikas, Lea Leppik, Kadri Tinn. Projektijuht Kärt Soieva.

Haridustegevus

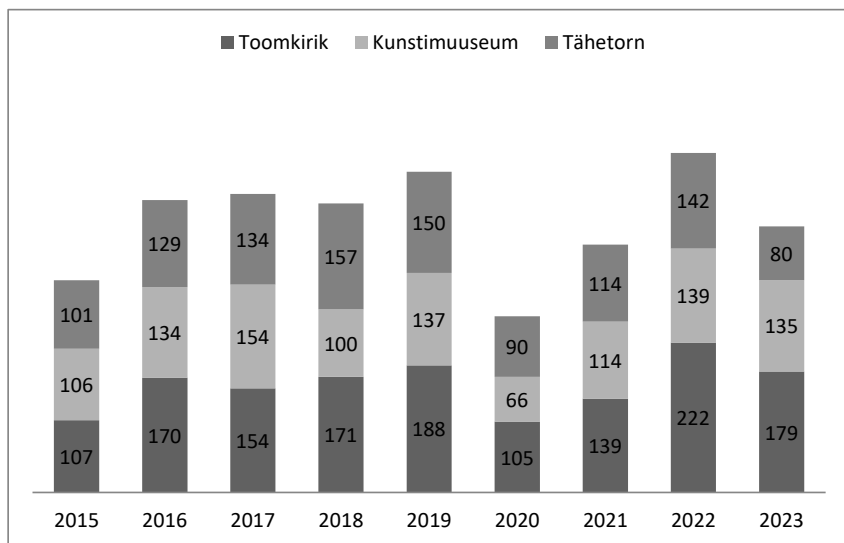
Regulaarsetele üritustele (linnalaagrid, Hullu Teadlase sünnipäev 1. mail, Hullu Teadlase I kooliastme uurimistööde konkurss, isadepäeva programmid) lisandusid sügisese ja talvise koolivaheaja tegevused. Sügisvaheajal oli toomkirikus jäätisejaht ja kõik soovijad said kolmel päeval nädalas koos Hullu Teadlasega (HT) ehitada tema kabinetis Goldbergi masinat, talvevaheajal korraldati toomkirikus otsimismäng.

Teenuse nimetus	2019		2020		2021		2022		2023	
	Arv	Osalejaid	Arv	Osalejaid	Arv	Osalejaid	Arv	Osalejaid	Arv	Osalejaid
Haridusprogrammid	476	9250	261	4760	367	8041	469	8523	394	6825
Ekskursioonid õpilastele					33	667	47	884	70	1318
HT eksperimendihommikud	51	684	32	442	26	159	47	491	44	427
HT laagrid	10	200	15	193	10	157	10	219	10	152
Sünnipäevad	98	1041	33	478	14	219	42	642	39	646
HT esinemised koolides ja üritustel	24	2449					24	1962	25	1817
KOKKU	659	13624	341	5873	450	9243	639	12721	582	11185

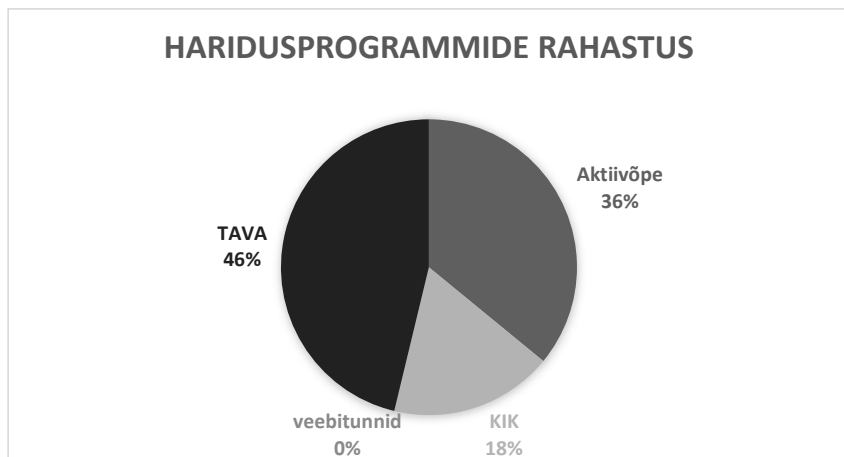
Joonis 4. Haridustegevus arvudes 2019–2023.

Haridusprogrammid

Muuseumis viidi läbi 394 haridusprogrammi, mis on 16% vähem kui 2022. aastal. Kolmest asukohast toimus kõige enam programme

Joonis 5. Haridusprogrammide arv muuseumi erinevates majades 2015–23.

Joonis 6. 2023. aastal läbiviidud haridusprogrammide jagunemine rahastusallikate järgi.

toomkirikus, langus programmide arvus oli kõige suurem kunstimuu-
seumis, ainsana kasvas programmide arv tähetornis (vt joonis 5).

Haridusprogrammide arvu vähenemise põhjused võivad peituda
üldises majanduslanguses ja konkurentsi kasvus koolide jaoks ra-
hastatud programmide pakkumises. Viimast kinnitab ka asjaolu,
et kõige enam kahanes just n-ö tavaprogrammide ehk tellija raha
eest tehtavate programmide hulk (2022 – 307, 2023 – 166), samas
kui Tartu Linnavalitsuse aktiivõppeprogrammide ja ka Keskkon-
nainvesteeringute Keskuse (KIK) rahastatud programmide arv ja
osakaal kasvas (aktiivõppe programmide arv üheksa võrra ja KIKi
programmide arv 32 võrra).

Uttest haridusprogrammidest töötati välja Hullu Teadlase aine-
ringluse uurimistööde konkursiga seoses „Vinged ringed“, 17. sajandi
projektiga (Tartu, Uppsala ja Helsingi ülikooli muuseumide, koha-
like muuseumide ja koolide projekt „Historical student stories for
the modern students – building bridges over the ages and between
Nordic and Baltic countries“, rahastaja Nordplus) seoses „17. sajan-
di tudengi reisikirst“, mida on võimalik tellida ka koolidesse, ning
näitusega „Kunst või teadus“ seoses „Kuidas teha halba teadust“ ja
„Ekspeditsioon näitusele“.

Üritused

Muuseumi suurüritused

- 01.05 Hullu Teadlase tegelaskuju 10. sünnipäev, teemaks „Illusioo-
nid“. 205 osalejat.
- 12.05 TÜ muuseumi 220. sünnipäev, toimus visioonikonverents ja pi-
duõhtu. 170 osalejat.
- 20.05 muuseumiöö „Öös on liikumist“, tegevus kolmes majas. 4135
osalejat kolme maja peale.
- 16.09 festival „Toome müks“: ekskursioonide eri. Ekskursioonid (133
osalejat), mängud (60 osalejat), aruteluring (16 osalejat), ULA jätku-
pidu (150 külalastajat), kokku 359 osalejat. Muuseumisse jõudis
päeva jooksul umbes 250 inimest.
- 16.12 Hullu Teadlase ja TÜ maskoti Tiksu jõuluhommik koostöös
TUKOga: teadusteater, töötoad, ekskursioon näitusel „Kunst või
teadus“. 85 osalejat.

Foto 1. Näituse "Kunst või Teadus" avamine (foto: Rasmus Valdmann).

Üritused

26.04 ja 28.09 tudengipäevadel kaks mälumängu: „Õige tudengi mä-
lumäng“, 44 osalejat, ja „Täheturniir“, 48 osalejat, kokku 92.

14.02 sõbrapäev tähetornis: planetaariumietendused. 19 osalejat.

24.02 lipu tervitamise tseremoonia tähetorni ees Eesti Vabariigi aas-
tapäeva puhul.

01.–08.02, 24.–30.04, 23.–29.10 vaatlusnädalad tähetornis.

10.09 vanavanemate päev. Ringkäik-vestlusõhtu näitusel „Minu elu
ülikool“. Ülikoolis töötavad dünastiad, lapse ja vanavanema ju-
tustused oma ülikooliajast. Piirimäed, Külli Kingo (Silm), Sutro-
pid ja Mikelsaared. 11 osalejat.

01.10 muinsuskaitsepäevad: näitus „Aja kaja“ viimast päeva avatud.

Näituste avamised

26.01 „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“ ava-
mine, kuraatorituurid. 40 osalejat.

22.02 „Pariisi taeva all“ avamine, kuraatorituurid. 50 osalejat.

19.04 TÜ muuseum 220. Raamatu „Tartu Ülikooli kartseri lood“ esit-
lus. Autorid Ken Ird ja Kristiina Tiideberg. Programm: TÜ väit-
lusklubi etteaste. 60 osalejat.

- 20.06 „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“ avamine, kuraatorituur. 25 külalist.
- 28.10 astrofotokonkursi võidutööde näituse avamine ja võitjate autastamine. 35 osalejat.
- 16.11 „Kunst või teadus“ avamine. Kuraatorituur, Hullu Teadlase eksperiment. 60 osalejat.

Läbi aasta toimus koostöös tähetorni astronoomiaringiga tähetornis 18 astronoomialoengut (kokku 320 osalejat).

- 17.01 Laurits Leedjärv, Peeter Tenjes „Astronoomia-aasta 2022“
- 31.01 Helle Jaaniste, Juhani Püttsepp, Andres Kuperjanov „Täheonu Hugo Raudsaar 100“
- 14.02 Hillar Udevald, sõbrapäev tähetornis (piletiga)
- 21.02 Üllar Kivila „Artemis – kas uus Apollo või midagi enamat?“
- 07.03 Lea Leppik „Pilveaugud või tundmatud planeedid? Päikeseplekide uurimise ajaloost“
- 21.03 Jaan Pelt „Aeg ja pöörlemine astronoomias“
- 03.04 Mart Noorma „Küberkosmos“
- 18.04 Michelle Lukken „ESTCube 2“
- 09.05 Kaarel Nõmmela „Suur silm ja tuline ratas“
- 23.05 Maret Einasto „Tühjast-tähjast ehk tühikutest kosmilises võrgustikus“
- 20.06 Mairi Sakellariadou „Varase universumi kosmoloogia / Early Universe Cosmology: a primer“ (koostöös TÜ füüsika instituudiga)
- 19.09 Üllar Kivila „Sügistaevas 2023“
- 03.10 Tõnu Viik „Girolamo Cardano“
- 17.10 Rain Kipper „Miks tumeaine on ikka veel mõistatus?“ (koostöös Tartu Observatooriumiga)
- 07.11 Maret Einasto „Kosmilised mustrid – superparvede suured taandid ja sfäärid kosmilises võrgustikus“
- 21.11 Ülar Kivila „James Webbi kosmoseteleskoobi esimene teadusaasta“
- 05.12 Harri Lensen, Lea Leppik, Kaarel Nõmmela „Astronoomilisi reisijutte“
- 20.12 Kurmo Konsa, Meelis Friedenthal „Taevasest ja maisest alkeemiast“

Näituste programmid

Näitusel „Palju õnne?!“ aruteluring „Kuidas toetada oma vaimset tervist ja hoida õnne?“. Esineja vaimse tervise ekspert Merle Purre. 10 osalejat.

Näitusel „Iidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad“ kaks töötuba:

Vana-Egiptuse hieroglüüfe tutvustav õhtu ja töötuba, läbiviija Ulrika Paemurru. 14 osalejat.

Iidsete kultuuride soengute teemaline üritus koostöös Tartu Rakendusliku Kolledžiga. 6 osalejat.

Näitusel „Pariisi taeva all“ Krista Piirimäe kuraatorituurid (neli korda). Kokku 138 osalejat.

Näitusel „Minu elu ülikool“ ekskursioon linnapeaga Tartu linna päeva puhul. 12 osalejat.

Näitusel „Loovus²“ ringkäigud (kaks korda) kuraator Ingrid Saha ja autoritega. 15 osalejat.

Näitusel „Aja kaja“ tuur Draama 2023 festivali raames. Läbiviijad Martin Rästa ja Patrick McGinley. 40 osalejat.

Näitusel „Kunst või teadus“ tuurid Kristiina Tiidebergi ja Mare Isakariga (osanäitusel „Maastikumaali geoloogia“) ja peanäitusel Jaanika Andersoni ja Linda Kaljundiga. 48 osalejat.

Rendiüritused

Kokku kolme muuseumihoone peale 139 rendiüritust: toomkirikus 107, kunstimuuseumis 26 ja tähetornis 6. Kõige rohkem renditakse ruume seminari, konverentsi ja piduliku ürituse või vastuvõtu, sh pulmade tarbeks.

Hoiu- ja kogumistöö

Museaalide arv: 230 969

Eksponeeritud museaalide arv: 8554

Veebis kirjeldatud museaalide arv: 225 093 (lisandus 8562 kirjet), 97%

Veebis kättesaadavate digikujutisega museaalide arv: 136 290, 59%
TÜ raamatukogu ESTERi kataloogis on 3098 eksemplari- ja 2757 bibliokirjet.

Foto 2. Parroti kabineti avamine muuseumi peamaja 7. korrusel (foto: Andres Tennus).

Digiarhiivis DSpace on 3618 sissekanne 5935 foto, negatiivi ja klaasnegatiivi kohta.

Teaduskollektsioonide ligi 10 000 objektiga tehti u 44 000 erinevat toimingut.

Kasutati u 35 000 museaali.

Digihoidlas kasutati u 325 000 faili.

Puhastati ja konserveeriti 31 220 eset.

Digihoidlas on 136 290 museaaliga seotud 890 179 faili, mis on avalikus kasutuses.

TÜ kultuurivarast anti kasutusse 47 objekti.

MuIS 2.0-le üleminek aasta lõpus oli keeruline ja nõudis palju rohkem aega, kui oskasime planeerida.

2023. aastal annetas Henno Lattik muuseumile Agathe Veeberi 16 graafilist lehte, mis järgmisel aastal jõuavad avalikkuse ette näitusele „Me eksleme maailma rajus. Geislingen 1944 – Tartu 2024“. Anu Laansalu annetas karika, mille TÜ geograafide 1964.–69. aasta kursus pani 1965. aastal ringlema kui abielu rändkarika; lisandus Golitsõn-Wilipi horisontaalseismograaf; album fotodega 4. juunist 1979, mil seltskond TÜ üliõpilasi tähistas Otepääl ja Pühajärvel si-

nimustvalge lipu õnnistamise 95. aastapäeva; Toomas Kiho konspektide jm õppetööga seotud materjalid ajavahemikust 1981–87, mil ta õppis Tartu Riikliku Ülikooli matemaatikateaduskonnas, ja Toomas Kiho vanaisa, 1932. aastal TÜ keemiaosakonna lõpetanud Elmar Reinhold August Raupi (1896–1973) konspektid ja märkmed.

Jätkus varasema muuseumisse tulnud materjali vastuvõtmine: sisehaiguste kliiniku patsientide haiguslood, TÜ fotograafide negatiivide kogud. Lõppes töö dokumendipärandi digiteerimisprojektiga „Jäägem eestlasteks, aga saagem ka eurooplasteks (1860–1920)“.

Hoiustamistingimused

Hoidlatena kasutatakse:

- seitset ruumi hoones Jakobi 1 (ühes ruumis on TÜ kultuurivara, kokku 546,6 m²),
- kolme ruumi hoones Lossi 3 (kokku 107,3 m²),
- nelja ruumi hoones Lossi 25 (kokku 503,2 m²),
- kolme ruumi hoones Ülikooli 18 (kokku 153,8 m²).

Lisaks on kasutusel avahoidlana kaks ruumi ja kaks trepikoda hoones Lossi 25 (kokku 340,9 m²).

Muuseumil on neljas hoones kokku 17 (1310,9 m²) hoidlat. Sisuliselt võib avahoidlateks lugeda ka enamikku ekspositsioonipinda, kuna ekspositsiooni paigutatud museaalidel hoidlas koht puudub. Kokku hoiustab muuseum hoidlates ja avahoidlates museaale viies hoones kokku 26 ruumis. Nõuetekohane on üks hoidla aadressil Ülikooli 18. Avahoidlate projekti seiskumine 2023. aasta lõpus määrata ajaks mõjutab otseselt TÜ muuseumi.

Parendati objektide säilitusümbriste ja hoidlate sisustuse olukorda.

Saadi ja sisustati uus hoidlapind Lossi 3 kokku kolmes ruumis.

Korrastustöid tehti 31 220 objektile.

Konserveeriti 138 objekti.

Kasutati kokku 34 817 museaali, sh 15 374 asutusevälist kasutust.

Muuseumikogu materjalidega tutvus 152 külastajat, nendest 27 asutusevälist.

Uurimiseks ja õppetööks kasutati 22 397 objekti, näituste ettevalmistamiseks ja eksponeerimiseks 6249 objekti.

MuSiSi digihoidlas oli kokku 324 771 failikasutust ja 17 716 faili allalaadimist.

Teadustöö

Suur osa muuseumi 2023. aasta teadustegevusest oli seotud Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Kunstimuuseumi ühisprojektiga „Kunst või teadus“. Uurimistöö baseerub peamiselt TÜMi kolleksioonidel, kuid ka Eesti teiste mäluasutuste kolleksioonidel, kus on õppe- ja teadustöö visualiseerimiseks loodud materjale. Projekti fookuses on kunsti ja teaduse seosed minevikus ja tänapäeval. Eesmärk on teadvustada visuaalkultuuri tähtsust mitte ainult teaduse vahendamisel, vaid ka teadmiste loomisel, kujundamisel ja kontrollimisel.

06.12.2022 toimus TÜMi aastakonverents „Kunst või teadus“, mida saab järelvaadata UTTVs. Konverentsi ettekanded publitseeriti „Tartu Ülikooli ajaloo küsimuste“ 51. numbris. Kunsti ja teadusega seotud teemadel jätkus artiklisarja „Teaduspilt“ ilmumine ajakirjas Horisont, millele tegid kaastöid ka TÜ muuseumi töötajaid. Pärast põhjalikku arhiivitööd ilmus eesti, inglise ja saksa keeles raamat ülikooli kartserist (koostajad K. Ird, K. Tiideberg).

6. detsembril 2023 toimus muuseumi aastakonverents „Teaduskolleksioon – muuseumile, teadlasele, ühiskonnale?“, millel peetud ettekanded avaldatakse 2024. aastal „Tartu Ülikooli ajaloo küsimuste“ 52. numbris.

Valmis M. Raisma doktoritöö „Muuseumi võim. Muuseum kollektiivse mälu kujundajana Eestis 20. sajandi murranguperioodidel“, mille autor kaitses edukalt Eesti Kunstiakadeemias.

Töötajatelt ilmus 21 publikatsiooni (sh kaks kategoorias 1.1 ja kolm kategoorias 1.2), mille kohta leiab täpsemad andmed Eesti teadusinfosüsteemist ETIS.

Turundus ja kommunikatsioon

Alates aastast 2023 on muuseumis uus ametikoht – turundusspetsialist, koormusega 0,5.

Haridusprogramme turundatakse Õpetajate Lehes ja ajakirjas Horisont, Hullu Teadlast ajakirjas Hea Laps ning Täheke. Näituste publikuprogrammide reklaami peamised kanalid olid Facebook, Tartu Postimees, Kultuuriaken ja otseturundus listides. Muuseumikaardiga seoses saime end turundada telesaates „Eesti mäng“ (museaa-

Foto 3. Grupp muuseumitöötajaid Lissaboni tähetorni ees. Retke Coimbrasse, Portosse ja Lissaboni 2023. aasta novembris tegi võimalikuks Erasmus+ projekt (foto: Maris Tuuling).

lide arvamine, muuseumi kinkekaart auhinnaks). Igale suuremale sündmusele ja näitusele on loodud kommunikatsioonikava, kus on paigas sihtrühm, kanalid, ostetud reklaamid ja sotsiaalmeedia postitused.

Kokku oli märksõnade „Tartu Ülikooli muuseum“, „Tartu Ülikooli kunstimuuseum“, „Tartu tähetorn“ ning „Hull Teadlane“ leviulatus (*reach*) 2023. aastal 7 034 400 (aastal 2022 oli leviulatus 8 181 300).

Facebookis lehe „Tartu Ülikooli muuseum“ jälgijatest olid 77,1 % naised ja 22,9 % mehed, kokku 2685 jälgijat, kõige rohkem 35–44-aastaste naiste seas. Instagramis oli 1313 jälgijat ja taas kõige arvukalt 35–44-aastaste naiste seas.

Muuseumi infokirja saadeti välja kuus korda aastas, 2023 oli liitunud 457 (102 tuli juurde 2023. aastal). Eraldi ainult õpetajatele mõeldud infokiri läheb 349 kontaktile.

Tartu 2024 kultuuripealinna projektid

Toomkiriku valgustusprojekt

Valgustusdisainerite juhtimisel koostati lõplik valgustusprojekt. Töö teostati täies mahus ja jõudis lõpule alles 2023. aasta suvel. Viidi läbi lihthange elektriprojekteeerija leidmiseks ja koostati elektriprojekt. Töö tegijaks sai MicroWatt OÜ. Töö viidi ellu täies mahus ja oli hinnatõusu tõttu planeeritust kallim, aga leidsime sellele rahalise katte.

Viidi läbi kohtumised Muinsuskaitseameti ja Keskkonnaametiga valgustusprojekti kooskõlastamiseks ning saadi kooskõlastus. Keskkonnaameti kooskõlastuse osaks on valgustuse mõju uurimine nahkhiirtele, see lisati 2024. aasta tegevuskavva.

Valmistati ette ja viidi läbi hange valgustusprojekti ehitaja leidmiseks. Võrreldes varem planeerituga otsustasime mitte teha ehituseks ja tehnika soetamiseks kahte eraldi hanget ning panime mõlemad tööd kokku ühte hankesse. Hanke maksumuseks kujunes 432 832,61 eurot (lisaks käibemaks), mis ületas ligi kaks korda varasemaid prognoose, puudujääk oli 225 000 eurot, mille katsid võrdsetl Tartu linn ja Tartu Ülikool.

„Elupäästja“

Projektiga ühinesid inimgenoomika professor Tõnu Esko, doktorant Hanna Maria Kariis ja kommunikatsioonispetsialist Karoliina Kruusmaa, kellega mõtlesime läbi koostöö vormi ja õpilastele antava kogumisprojekti lähteülesande, milleks sai geneetiliste veidruste uurimine. Veidruste all on mõeldud tegelikult igaihe jaoks tavalisi omadusi või oskusi (nt silma- ja juuksevärv, põselohud, muusikaline kuulmine, allergiad, füsioloogilised eripärad), mida määravad geenid. Lähteülesande eesmärk oli tekitada enesekindlust olla veidi erinev, samas mõista, et kõigis on ka väga palju ühist.

Viisime läbi ideekonkursi projekti kunstniku leidmiseks. Ideekonkursi ettevalmistamisse kaasasime konsultantidena Maarin Ektermanni ja Mary-Ann Talvistu. Ideekonkursile laekus kuus avaldust. Žürii valis võitjaks Valdek Lauri, kes lõpetas 2023. aasta kevadel Eesti Kunstiakadeemia ehis- ja sepiskunsti eriala.

17.–21. aprillini viisime läbi Kivilinna kooli õpilaagri, mille eesmärk oli anda projektile alguspunkt ja aidata kunstnikul mõista,

kuidas esitada keerulist teaduspärandit kaasahaaraval ja mõisteta-val viisil. 80 õpilast kooli 4., 6. ja 7. klassist osalesid nädala jooksul loengutel ja töötubades, külastasid TÜ Eesti geenivaramut, TÜ muuseumi ning TÜ loodusmuuseumi ja botaanikaaeda, et saada teada, kuidas näeb välja geneetiku töö ning kuidas geneetikat ja loodusliku mitmekesisuse uurimist erinevates valdkondades kasutatakse, viisid läbi uurimisprojekti etteantud teemal geneetiliste veidruste avastamiseks, osalesid kunstniku juhendamisel töötoas, kus räägiti kunsti ja disaini olemusest ja erinevustest ning löid saadud geneetikateadmiste põhjal oma kunstiprojekte. Neist tehti näitus, mis oli 11.07.–01.10.2023 avatud Tartu Ülikooli muuseumi ajutiste näituste saalis.

Osalemine tööruhmades ja organisatsioonides

Muuseumi töötajad osalevad erinevates kodu- ja välismaistes erialaorganisatsioonides ja töögruppides: ICOM, UMAC, Eesti Muuseumiühing, Eesti Konservatorite Ühing, Õpetatud Eesti Selts, Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Ühendus, EKKÜ, SIC, Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts, Eesti Koguhoidjate Ühendus.

22. augustil 2022 alustas tööd seitsmest vabatahtlikust koosnev Tartu Ülikooli muuseumi kestliku arengu tööruhm, mille eesmärk oli saavutada muuseumile rohelise muuseumi märgis. Märgis anti muuseumile mais 2023.